

 SAVOIR-VIVRE®

AQUARELLE

Miguel Ángel Cajigal Vera (El Barroquista) este istoric de artă și membru al Consiliului Internațional pentru Monumente și Situri, precum și al Consiliului Internațional al Muzeelor. Conduce un program de master de educație pentru muzee și spații culturale la Universitatea Miguel de Cervantes, colaborează la universități din Spania și SUA, îl găsim pe Twitter, Instagram și YouTube, îl auzim la posturi de radio spaniole și îl vedem la Televisión Española (TVE), la emisiunea *El condensador de fluzo*.

El Barroquista
Miguel Ángel CAJIGAL VERA

ALTĂ ISTORIE A
ARHITECTURII

DE CE CASA TA E MAI BUNĂ
DECÂT PALATUL VERSAILLES

traducere din limba spaniolă de
CORNELIA RĂDULESCU

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Miguel Ángel Cajigal Vera (El Barroquista)

OTRA HISTORIA DE LA ARQUITECTURA

POR QUÉ TU CASA ES MEJOR QUE VERSALLES

© 2023, Miguel Ángel Cajigal Vera (El Barroquista)

© 2023, Penguin Random House Grupo Editorial, S. A. U.,

Travessera de Gràcia 47-49. 08021 Barcelona

No part of this book may be used or reproduced in any manner for the purpose of training artificial intelligence technologies or systems. This work is reserved from text and data mining (Article 4(3) Directive (EU) 2019/790).

© Baroque Books & Arts®, 2026

Imagine copertă: Solomon R. Guggenheim Museum, by Frank Lloyd Wright,
1943-1959, 20th Century. © Mondadori Portfolio/Archivio Carraro/Fabrizio Carraro /
Bridgeman Images

Concepție grafică © Baroque Books & Arts®

Lector: Nicoleta Valentina Arsenie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CAJIGAL VERA, MIGUEL ÁNGEL

Altă istorie a arhitecturii : de ce casa ta e mai bună decât Palatul Versailles /

Miguel Ángel Cajigal Vera;

trad. din lb. spaniolă de Cornelia Rădulescu. - București : Baroque Books & Arts, 2026

ISBN 978-630-6522-78-1

I. Rădulescu, Cornelia (trad.)

72

Tipărit la Alföldi Nyomda Zrt.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

1. Mănăstirea Sobrado dos Monxes (A Coruña, Spania).

2. Pierre Patel, *Vedere a Palatului Versailles și a grădinilor dinspre Paris*, cca 1668.
Musée de l'histoire de France (Versailles, Franța).

3. Palatul Versailles (Île-de-France, Franța).

4. Maurice Koechlin, Émile Nougier
și Stephen Sauvestre, Turnul Eiffel,
1889 (Paris, Franța).

5. Maurice Koechlin și Émile Nougier,
Un stâlp înalt de 300 de metri (schiță
pentru Turnul Eiffel), 6 iunie 1884.

6. Filippo Brunelleschi, cupola Santa Maria del Fiore, 1420-1461 (Florența, Italia).

7. Frank Gehry, Casa Gehry din 1978 (Santa Monica, California, SUA).

8. Frank Gehry, Muzeul Guggenheim din Bilbao, 1997 (Bilbao, Spania).

9. Moshe Safdie, Marina Bay Sands, 2014 (Singapore, Republica Singapore).

10. Piramidele de la Gizeh (Cairo, Egipt).

11. Parcul Național Tikal (Flores, Guatemala).

12. Ustad Ahmad Lahori, Taj Mahal, 1632-1653. (Agra, India).

13. Andrea Palladio, Villa Capra „La Rotonda” (finalizată de Vincenzo Scamozzi),
1567-1605 (Vicenza, Italia).

14. *Tulou* din Fujian, cunoscut ca Chengqilou, 1709 (Yongding, China).

15. Katherine Briçonnet, castelul din Chenonceau, 1513-1521
(Indre-et-Loire, Franța).

16. Julia Morgan, piscina romană de la Hearst Castle, 1919-1947
(San Simeon, California, SUA).

17. Ludwig Mies van der Rohe, Casa Farnsworth, 1946-1951 (Plano, Illinois, SUA).

*Pentru Antía și Emma, pentru Noa, pentru Sira
și pentru micuța Adriana; ca să fiți ceea ce vreți
să fiți, poate arhitecte ale propriilor voastre visuri.*

PROLOG

Arhitectura te privește

Locuința în care dormi și te trezești zi de zi este arhitectură. Distanța pe care o străbați pe întuneric de la pat la baie a fost stabilită de un arhitect. Dacă bucătăria în care îți pregătești micul-dejun în fiecare dimineață este prea rece, avem o problemă arhitectonică, la fel ca zgomotul tocurelor vecinei de deasupra care îți năvălește în casă.

Școala la care ai învățat când erai copil era arhitectură. Și așa este și conservatorul unde nepoată-ta învață pianul sau școala la care îl duci pe cel mic în fiecare dimineață. Pe urmă te duci la birou, la întreprinderea la care lucrezi sau la afacerea ta – și ele sunt arhitectură –, și e posibil să fi ajuns acolo luând un mijloc de transport din fața unei clădiri publice care și ea a fost proiectată de un arhitect sau o arhitectă. Înainte sau după muncă poate că ai trecut pe la o sală de sport ca să faci exerciții, în timpul liber ai mers adesea la o discotecă, un teatru, un cinematograful, un

muzeu sau un stadion. Când ești bolnav, te tuci la spital. În concediu, treci prin gări și aeroporturi, te cazezi la hotel sau închiriezi un apartament, vizitezi monumente. Ba chiar e posibil ca această carte, pe care tocmai ai început s-o citești, să o fi luat-o cu împrumut de la o bibliotecă. Arhitectura te însoțește în toate ocupațiile tale cotidiene, este prezentă și tăcută.

Arhitectura îți influențează viața de zi cu zi mai mult decât orice altă disciplină creativă.

Și totuși, de regulă n-o prea luăm în seamă. În cadrul pregătirii noastre de bază primim o instruire generală – litere, umanioare, matematică și știință –, dar nu arhitectură. E logic că un adult va avea nevoie de anumite cunoștințe de algebră, drept care acestea i se predau în școală. În schimb, nici gând de criterii arhitectonice care ne-ar fi de mare folos când, de exemplu, ne alegem locuința pe care o vom plăti ani în șir sau când ne aranjăm spațiul de lucru.

În Occident, s-ar zice că am delegat cunoașterea arhitectonică – deși, neîndoindu-ne, atinge cote foarte înalte de specializare – și abia dacă o exercităm în calitate de populație critică. Asta se întâmplă și în alte domenii, ca medicina sau dreptul, de asemenea importante în viață; exact ca în cazul arhitecturii, le lăsăm pe mâna unor persoane înalt calificate, care au ele grijă.

Asta nu înseamnă că pledez pentru o practică autodidactică a arhitecturii, departe de mine gândul. Doar că deconectarea generalizată existentă între o mare parte a oamenilor și istoria și procesele arhitectonice mi se pare o ocazie pierdută.

Arhitectura nu numai că ne condiționează și ne însoțește viața, ci ea este și o disciplină pasionantă, care ne face să înțelegem societățile și culturile, și, în plus, ne apropie de o mai bună cunoaștere a contextului nostru actual. Sper ca lectura acestei cărți să-ți transmită pasiunea și să-ți ofere niște chei care să te facă să analizezi arhitectura ca pe cel mai bun document al diferitelor activități umane de-a lungul istoriei.

Se spune adesea că arta deosebește omul de celelalte animale, dar la fel de adevărat este că arhitectura reprezintă una dintre activitățile creatoare cele mai caracteristice. Nu doar pentru că ne construim refugiile în care locuim – și alte specii fac același lucru –, ci pentru că această construcție e în centrul existenței noastre și o condiționează pentru întreaga noastră viață. Dacă crezi că exagerez, amintește-ți că arhitectura slujește la a diferenția etapele istorice și culturile umane. Sau gândește-te cât ai plătit ca să ai o locuință și vei vedea importanța arhitecturii.

În prima parte a cărții vom analiza câteva premise care facilitează sau îngreunează înțelegerea istoriei arhitecturii, dar produc și un impact în judecata arhitectonică prezentă. Felul intuitiv în care apreciem clădirile – actuale sau din trecut – e dolidora de clișee pe care le vom aborda în capitolele următoare. Vom aborda însă și unele chestiuni arzătoare, de pildă rolul aproape divin care li s-a acordat arhitecților în ultimul secol și jumătate sau marginalizarea istorică de care au suferit (și suferă) femeile în practicarea arhitecturii.

În cea de a doua parte vom examina conceptul de tipologie arhitecturală ca modalitate de a înțelege mai bine

arhitectura și vom vizita unele dintre cele mai semnificative realizări constructive. Doar așa vom aprecia diferențele între diverse tipuri de clădire și felul în care au satisfăcut funcțiile proprii epocii și locului.

Nikolaus Pevsner, unul dintre cei mai buni istorici ai arhitecturii, mărturisea, la începutul cărții sale clasice despre tipologiile arhitectonice, că istoria celor mai influente edificii a fost tocmai cea a bisericilor, catedralelor și palatelor. Cu alte cuvinte, relatarea sa a urmat predominant construcțiile promovate sau ridicate de cei mai puternici și mai bogați.

Vom vorbi și noi despre mari temple și case bogate, pentru că multe dintre clădirile cele mai influente din istorie sunt exact cele ridicate de putere și cu resurse abundente. Frecvent, acestea reprezentau avangarda tehnologică a epocii, drept care exprimă succesivele progrese tehnice ale arhitecturii. În plus, au fost păstrate cu mai mare grijă decât construcțiile mai modeste, tocmai pentru valoarea lor reprezentativă într-o etapă istorică concretă. Dar vom vorbi și despre alt gen de edificii, poate mai puțin sofisticate, dar care fac parte din contribuția universală a arhitecturii ca indiciu al dezvoltării culturale a unei comunități anume.

Conceptul internațional de arhitectură este dominat de Occident. Majoritatea culturilor africane, multe culturi asiatice și aproape toate cele din Oceania s-au dezvoltat timp de milenii departe de puternicul concept al monumentalului, stabilind o legătură cu arhitectura mai organică și, adesea, mai sustenabilă. De aceea, mare parte a manualelor de istorie a arhitecturii sunt saturate de edificiile cele

mai faimoase din Europa și America, cu puține exemple din marile culturi asiatice (mai ales India, China și Japonia). Cu rare excepții, atât culturile din Africa și Oceania, cât și societățile europene și americane care nu au dezvoltat o activitate monumentală specifică au dispărut aproape în totalitate din narativul constructiv contemporan.

Începând cu secolul XX, triumful Stilului Internațional și al următoarelor – cu mai mare sau mai mic succes – au dus la extensia planetară a unor anume formule arhitectonice care, născute în Occident, au devenit globale și au fost adoptate pe toate continentele. Indiferent dacă ar apărea sau nu nuanțe locale în aceste construcții, efectele acestei mondializări a arhitecturii se văd atât la zgârie-norii din Shanghai, cât și la clădirile guvernamentale ale lui Oscar Niemeyer din Brasília, la Opera din Sydney a lui Jørn Utzon și la aeroportul din Beijing-Daxing proiectat de Zaha Hadid, toate acestea putând să se mute de pe un continent pe altul fără a fi nevoie de niciun fel de ajustare a formei arhitectonice.

Această carte caută un anume echilibru geografic, dar cert este că e scrisă de un istoric occidental și destinată cititorilor și cititoarelor care aparțin majoritar de culturile occidentale. De aceea codurile prioritare sunt cele ale istoriei europene și americane a construcțiilor.

Cred totuși că poate ajuta la înțelegerea arhitecturii ca fenomen uman, dincolo de granițe și continente, pentru că multe din exemplele prezentate sunt bine cunoscute de publicul cititor.

Arhitectura ne interesează pentru că acoperă varii nevoi umane, dar și pentru că reprezintă o pasiune care se

leagă de nevoia speciei noastre de a lăsa o urmă în spațiul în care ne ducem viața.

De aceea voi începe povestea cu clipa în care pasiunea pentru viața clădirilor m-a cuprins.

CUPRINS

Prolog. Arhitectura te privește	7
Introducere. Cum ajungi la Versailles într-un Seat Panda?	13

PARTEA ÎNTÂI

1. Nu ești Ludovic al XIV-lea.....	19
2. Mereu ne va rămâne Parisul.....	30
3. Performanța lui Brunelleschi.....	38
4. Un pic de titan, vă rog frumos	52
5. Locuim cu ochii. <i>El bonitismo</i> , Las Vegas și un <i>infinity pool</i>	59
6. Piramidele nu sunt frumoase	67
7. De ce nu au existat mari arhitecte?.....	73
8. Despre asemănarea dintre un arhitect și un <i>quarterback</i>	86

PARTEA A DOUA

9. Între Ella Fitzgerald și Billie Holiday. Scurtă introducere în tipologiile arhitectonice	93
--	----

10. Casa. O reprezentare iscată din viață.....	97
11. Morminte și memoriale. Arhitectura împotriva uitării	117
12. Temple și spații sacre. Construcții care binecuvântează pământul	124
13. Muzee și spații culturale. Temple sau morminte ale culturii?.....	140
14. Arhitectura spectacolului. Spații pentru religia maselor.....	152
15. Faruri. Balize pentru capătul lumii	161
 Epilog. Dincolo de Versailles.....	168
 Mulțumiri	173
Bibliografie	178
Surse online.....	183
Credite ale ilustrațiilor	186

WITH LOVE,
BAROQUE

Lumină și culoare, geniu și hazard, alchimie, istorie, literatură și religie, splendoare, uluire și povestea fiecărei nuanțe într-o aventură în lumea operelor de artă, fără să ieși din cutia ta de acuarele.